

ارزشیابی فرصتی برای یاددهی و یادگیری بهتر

ارزشیابی یعنی اندازه‌گیری میزان یادگیری دانش‌آموز. در واقع معلم‌های گرامی به این وسیله می‌توانند میزان فراگیری و درک و دریافت دانش‌آموز را بسنجند و از این طریق به نقطه‌ضعف‌هایش پی ببرند و تلاش کنند راه مناسبی را برای یاددهی و یادگیری او پیدا کنند. به هر حال ارزشیابی دانش‌آموز به هر طریقی که صورت بگیرد، شامل سنجش دانش، مهارت و نگرش آن‌هاست.

ارزشیابی مجازی در ساعت‌های درسی

بخش دیگری از فرایند ارزشیابی در ساعت‌های درسی اتفاق می‌افتد. به این ترتیب، معلم با برنامه‌ریزی قبلی به‌نوبت یا هم‌زمان میزان یادگیری همه‌ی دانش‌آموزان را ارزیابی می‌کند. ممکن است تمام یا قسمتی از آن جلسه به پرسش و پاسخ اختصاص پیدا کند که هیچ ایرادی هم ندارد. این ارزشیابی مجازی کلاسی با طرح سؤال‌های چندگزینه‌ای یا فعالیت‌های چالش‌برانگیزی پیش می‌رود که ذهن دانش‌آموز را درگیر می‌کند. گاهی

نمونه‌هایی از ارزشیابی مجازی

۱. معلم پایه‌ی دوم ابتدایی برای ارزشیابی کلاسی ریاضی در فضای مجازی تعدادی سؤال از مبحث جمع و تفریق طراحی و برای دانش‌آموزان می‌فرستد. او از دانش‌آموزان می‌خواهد جواب سؤال‌ها را با انجام یک دست‌ورزی پیدا کنند. دانش‌آموزان موظف‌اند با اشیایی که دارند، این جمع و تفریق‌ها را انجام بدهند و جواب‌هایشان را در قالب عکس و ویدئو برای معلم بفرستند.

۲. برای برگزاری امتحان املا معلم در بستر (پلتفرم) کلاس به‌طور هم‌زمان برای همه‌ی بچه‌ها بخش‌های منتخبی از متن درس را می‌خواند و بچه‌ها یادداشت می‌کنند و در انتها، عکس املاي خود را برای معلم می‌فرستند تا معلم آن‌ها را بررسی کند. در اینجا ممکن است معلم وظیفه‌ی تصحیح املا را به‌عهده‌ی والدین بگذارد. راه دیگر برگزاری

وصل هستید؟ شروع کنید!

عاطفه فرهادی
کارشناس ارشد ادبیات

آموزش و یادگیری برخط (آنلاین) پدیده‌ی نوظهوری نیست و در سال‌های قبل هم از آن استفاده شده است. ارزشیابی با کمک رایانه هم از دیرباز وجود داشت، ولی ارزشیابی‌های برخط به‌دلیل مسائل متعددی چون احتمال بی‌صدافتی کاربرد کمتری داشتند. در دوران شیوع کرونا و با تغییر شیوه‌ی آموزش و غیرحضوری شدن مدرسه موضوع ارزشیابی برخط هم بیش‌ازپیش مطرح و مهم شد. مهم‌ترین دغدغه‌ی معلمان، به‌خصوص در این زمان، ایمنی، اعتبار و عادلانه‌بودن ارزشیابی‌های برخط است. بنابراین، معلمان بزرگوار همواره در جست‌وجوی بهترین راه برای این‌گونه ارزشیابی‌ها هستند.

ارزشیابی مجازی در خارج از ساعت درسی

ارزشیابی برخط یا به‌طور هم‌زمان و در ساعت کلاسی صورت می‌گیرد یا به شکل ناهم‌زمان و بعد از ساعت کلاسی. در خارج از ساعت درسی دانش‌آموز تکالیفی را انجام می‌دهد که معلم برای او تعیین کرده است. بعد از انجام تکالیف معلم می‌تواند با بررسی عملکرد دانش‌آموز سطح تفکر و توانایی‌های او را در زمینه‌ی حل مسئله بسنجد و با ارائه‌ی بازخورد مناسب، او را در بهبود بخشیدن به کیفیت یادگیری‌اش کمک کند. یکی دیگر از روش‌های ارزشیابی برخط در

ساعت‌های غیردرسی استفاده از پوشه‌های کار است. چنانچه از قبل برای هر کلاس و دانش‌آموز در بستر (پلتفرم) کلاس پوشه‌ی کار تعیین شده باشد، هر دانش‌آموز موظف است که گزارش تمام فعالیت‌های خود را در قالب متن، فیلم، عکس یا اسلاید در این پوشه قرار دهد. معلم می‌تواند با ارزشیابی کارپوشه‌ها وضعیت یادگیری دانش‌آموزان را بررسی کند. برای اینکه بتوان دانش‌آموزان را از راه دور و در بستر فضای مجازی سنجید، واگذاری ارزشیابی به خود آن‌ها نیز مؤثر است. این موضوع که هم در ساعت‌های درسی

و هم غیردرسی می‌تواند اجرا شود؛ فرصتی است تا دانش‌آموز را به یادگیری بیشتر تشویق کند. در واقع معلمان عزیز می‌توانند در بستر (پلتفرم) کلاس دانش‌آموزان را به گونه‌ای گروه‌بندی کنند، سپس از آن‌ها بخواهند فعالیت‌هایی را که مشخص کرده‌اند، به‌صورت فردی انجام دهند و نتیجه‌ی کارشان را در گروه به اشتراک بگذارند و بعد هم گروهی آن‌ها کار را ارزشیابی کند و به معلم بازخورد بدهد. اگر چه این فرایند زمان‌بر است، اما در افزایش مسئولیت‌پذیری و انگیزه‌ی دانش‌آموزان تأثیر زیادی دارد.

هم ممکن است معلم همه‌ی دانش‌آموزان را هم‌زمان ارزشیابی کند و سؤال‌های مشترکی را در اختیارشان بگذارد و از آن‌ها بخواهد در زمان مقرر پاسخ‌هایشان را برای او بفرستند. یکی از محاسن ارزشیابی مجازی این است که دانش‌آموزان می‌توانند پاسخ‌های خود را نه فقط به‌صورت کتبی، بلکه با عکس، فیلم و صوت هم برای معلم ارسال کنند. اما ارزشیابی مجازی می‌تواند فراتر هم برود. ارزشیابی حتماً نباید با پرسش و پاسخ همراه باشد. گاهی طرح مسئله‌ای و برگزاری جلسه‌ی

بحث و گفت‌وگو با موضوع آزاد یا درسی هم می‌تواند بخشی از یک ارزشیابی را پوشش دهد. این جلسه‌ها با هدایت و نظارت معلم پیش می‌رود و هر دانش‌آموز اجازه دارد که نظرات خود را در زمان مقرر، درباره‌ی موضوع مشخص شده عنوان کند. ممکن است این جلسه به حل یک مسئله‌ی ریاضی اختصاص داشته باشد. معلم از دانش‌آموزان می‌خواهد که هر کس با روش خود این مسئله را حل کند و بعد درباره‌ی راهکار و شیوه‌ی حل مسئله به دوستانش توضیح بدهد.

آنچه دانش‌آموزان در این جلسات بیان می‌کنند و نیز میزان مشارکت آن‌ها، مبنای مناسبی است برای ارزشیابی. در این گونه ارزشیابی‌ها احتمال تقلب کمتر می‌شود و امکان سنجش هوش جمعی و یادگیری فرامتنی دانش‌آموز هم وجود دارد. از دیگر روش‌های ارزشیابی مجازی در ساعت‌های درسی، سپردن پروژه‌ای یا تدریس بخشی از کتاب به دانش‌آموزان است. این فرصت طلایی هم بر اعتمادبه‌نفس دانش‌آموز می‌افزاید و هم یادگیری را عمیق‌تر می‌کند.

گزیده‌ای از سند برنامه‌ی درسی ملی

در بند ۵-۴ از سند برنامه‌ی درسی ملی آمده است:
ارزشیابی:

۱. به‌صورت مستمر، تصویری روشن و همه‌جانبه از موقعیت کنونی دانش‌آموز، فاصله‌ی او با موقعیت بعدی و چگونگی اصلاح آن متناسب با ظرفیت‌ها و نیازهای وی ارائه می‌کند؛
۲. زمینه‌ی انتخاب‌گری، خودمدریبتی و رشد مداوم دانش‌آموز را با تأکید بر خودارزشیابی فراهم می‌کند و بهره‌گیری از سایر روش‌ها را زمینه‌ساز تحقق آن می‌داند؛
۳. ضمن حفظ کرامت انسانی، کاستی‌های یادگیری را فرصتی برای بهبود موقعیت دانش‌آموز می‌داند.

امتحان املا این است که معلم متنی را برای همه‌ی بچه‌ها ارسال کند و از آن‌ها بخواهد غلط‌های املایی موجود در آن را پیدا کنند و املای صحیح آن را برای معلم بفرستند. خوب است بدانید، در بیشتر مواقع املای مجازی به این صورت است که معلم کلمه‌های دشوار را برای همه‌ی دانش‌آموزان می‌خواند و بچه‌ها در بستر (پلتفرم) کلاس لغت‌ها را ثبت می‌کنند. در نهایت معلم نوشته‌ها را تصحیح می‌کند و به بچه‌ها امتیاز می‌دهد.

۳. یکی دیگر از راه‌های ارزشیابی استفاده از کارپوشه بود. در این کارپوشه انواع فعالیت‌هایی قرار می‌گیرد که بچه‌ها در طول سال تحصیلی انجام می‌دهند. مثلاً فرض کنید قرار است درس «سرگذشت دانه‌ها» از کتاب علوم آموزش داده شود. معلم از دانش‌آموزان می‌خواهد دانه‌ای را انتخاب و مراحل رشد و پرورش آن را در بلندمدت دنبال کنند.

عکس‌هایی از مراحل رشد دانه بگیرند و در کارپوشه‌ی خود در فضای مجازی کلاس قرار دهند. در انتها نیز گزارش کاملی از این آزمایش تهیه و به عکس‌ها و اسلایدهای قبلی اضافه کنند. در یک زمان مشخص معلم با بازدید از کارپوشه و بررسی روند فعالیت دانش‌آموزان، به آن‌ها امتیاز خواهد داد.

۴. درس مطالعات اجتماعی یکی از بهترین گزینه‌ها برای ایجاد بحث و گفت‌وگوی کلاسی است؛ مثلاً معلم با استفاده از موضوع درس «مقررات خانه‌ی ما» از دانش‌آموزان می‌خواهد هر کدام در زمان مشخص درباره‌ی مقرراتی صحبت کنند که باید در خانه رعایت شوند. در اینجا میزان مشارکت و پویایی بچه‌ها ملاک مناسبی برای ارزشیابی آنان است. همچنین، با سپردن آموزش یکی از درس‌های مطالعات اجتماعی به بچه‌ها، می‌توان هوش جمعی آن‌ها را نیز ارزشیابی کرد.